

extensive network of rhizomes and the ability to form large polycorms. It occurs on field margins and in abandoned fields, roadsides, along fences, on disturbed river banks and in waste places. In most cases habitats are sunny, warm and dry. This association is common from lowland to submontane areas of the Czech Republic.

XCC02

Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis* Müller et Görs 1969

Ruderální vegetace
se srpkem obecným

Tabulka 7, sloupec 2 (str. 270)

Nomen mutatum propositum

Orig. (Müller et Görs 1969): *Falcario (vulgaris)-Agropyretum repentis* (Felf. 43) ass. nov. (*Agropyron repens* = *Elytrigia repens*)

Syn.: *Agropyretum repentis* Felföldy 1942 p. p. (§ 36, nomen ambiguum)

Diagnostické druhy: *Convolvulus arvensis*, *Crepis setosa*, ***Falcaria vulgaris***

Konstantní druhy: *Achillea millefolium* agg. (převážně *A. collina*), *Arrhenatherum elatius*, *Artemisia vulgaris*, *Convolvulus arvensis*, *Dactylis glomerata*, ***Elytrigia repens***, ***Falcaria vulgaris***, *Poa pratensis* s. l.

Dominantní druhy: *Arrhenatherum elatius*, ***Elytrigia repens***, ***Falcaria vulgaris***

Formální definice: *Falcaria vulgaris* pokr. > 25 % OR (*Elytrigia repens* pokr. > 5 % AND *Falcaria vulgaris* pokr. > 5 %) NOT *Festuca valesiaca* pokr. > 25 % NOT *Marrubium peregrinum* pokr. > 25 %

Struktura a druhové složení. *Falcario-Elytrigietum* je teplomilné a suchomilné společenstvo s převahou trav a vytrvalých bylin. Jeho středně vysoké porosty jsou většinou hustě zapojené, ale na narušovaných půdách mohou být rozvolněné. Vzhled porostů udává dvouletý až víceletý, bíle kvetoucí srpek obecný (*Falcaria vulgaris*). Velké pokryvnosti dosahují konkurenčně silné trávy pýr plazivý (*Elytrigia repens*) a ovsík vyvýšený (*Arrhenatherum elatius*), ale pravidelně se vyskytují i *Dactylis glomerata*, *Festuca rupicola* a *Poa pra-*

*Zpracovala D. Láníková

Obr. 138. *Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis*. Porosty srpku obecného (*Falcaria vulgaris*) na mezi polní cesty u Mohelna na jihozápadní Moravě. (D. Láníková 2006.)

Fig. 138. Stands of *Falcaria vulgaris* on the edge of a country road near Mohelno, south-western Moravia.

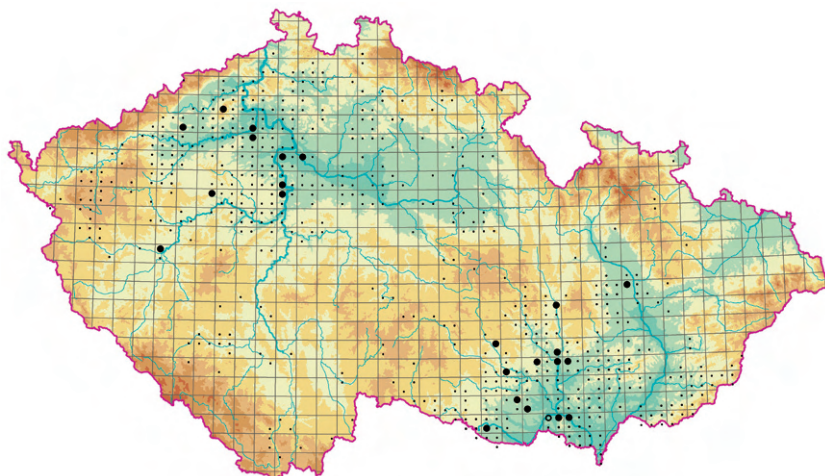
tensis s. l. Hojně jsou druhy suchých luk a pastvin s širokou ekologickou amplitudou (např. *Achillea collina*, *Eryngium campestre*, *Euphorbia cyparissias* a *Galium verum*) a některé vytrvalé ruderalní druhy (např. *Artemisia vulgaris*, *Cardaria draba*, *Cirsium arvense* a *Silene latifolia* subsp. *alba*). V porostech se prolétá ovívá liána *Convolvulus arvensis*. Společenstvo je druhově relativně chudé, obvykle s 10–20 druhy na plochách o velikosti 4–25 m². Mechové patro se většinou nevyvíjí.

Stanoviště. Společenstvo osídluje narušované suché meze a stráně, často podél polních cest nebo ve vinohradech, dále náspý silnic a železničních tratí nebo okraje kolejí. Porosty se někdy vyvíjejí i na rozsáhlých plochách. Stanoviště jsou plně osluněná a výhřevná, často jižně až západně orientovaná. Půdy jsou zpravidla hlinité až hlinito-jílovité, často sprašové s větším obsahem vápníku. Mohou obsahovat příměsi písku, štěrku, kamení nebo různých antropogenních substrátů.

Dynamika a management. *Falcario-Elytrigietum* se často vyvíjí na narušovaných otevřených plo-

chách, kde se mohou dobře šířit rostlinné druhy přizpůsobené na rozšiřování větrem, tzv. stepní běžci (*Eryngium campestre* a *Falcaria vulgaris*; Lhotská et al. 1987). Tyto druhy jsou odolné také vůči vypalování. Na mezích sousedících s hnojenými poli je společenstvo zpravidla ovlivněno větší dostupností živin, což se projevuje výskytem nitrofilních ruderalních druhů na úkor druhů suchých trávníků třídy *Festuco-Brometea*, a v důsledku toho celkovým druhovým ochuzením (Dostálek et al. in Kolbek et al. 2001: 164–278). Naopak větším počtem druhů se vyznačují porosty na oligotrofnějších stanovištích (např. na suchých ruderalizovaných stráních a mezích ve vinohradech), které často tvoří přechody k vegetaci suchých trávníků. Optimálního vývoje toto společenstvo dosahuje uprostřed léta, kdy je nápadné díky bílé kvetoucímu srpku obecnému.

Rozšíření. Srpek obecný (*Falcaria vulgaris*) je tep-lomilný druh se subkontinentální tendencí rozšíření. Má rozsáhlý areál od severovýchodního Španělska a Francie přes střední Evropu do Pobaltí a přes severní Itálii na Balkán, Ukrajinu až do jižního Rus-

Obr. 139. Rozšíření asociace XCC02 *Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis*; existující fytoocenologické snímky dávají dosti neúplný obraz skutečného rozšíření této asociace, proto jsou malými tečkami označena místa s výskytem diagnostického druhu *Falcaria vulgaris* podle floristických databází.

Fig. 139. Distribution of the association XCC02 *Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis*; available relevés provide an incomplete picture of the actual distribution of this association, therefore the sites with occurrence of its diagnostic species, *Falcaria vulgaris*, according to the floristic databases, are indicated by small dots.

ka (Meusel et al. 1978). *Falcario-Elytrigietum* je v evropských zemích doloženo ze sušších a kontinentálně laděných oblastí Francie (Julve 1993) a Německa (Müller in Oberdorfer 1993b: 135–277, Pott 1995, Klotz in Schubert et al. 2001: 387–403, Dengler & Wollert in Berg et al. 2004: 380–410), z východního Rakouska (Mucina in Mucina et al. 1993: 169–202), Polska (Matuszkiewicz 2007), jižního Slovenska (Jarolímek et al. 1997) a Maďarska (Borhidi 2003). V České republice je hojněji rozšířeno v teplých a suchých nížinách a pahorkatinách, ale může pronikat i do vyšších poloh, především podél silnic a železnic. Fytoocenologickými snímky bylo doloženo z Plzně (P. Pyšek 1984), Rakovníka (Dostálek et al. in Kolbek et al. 2001: 164–278), Prahy (Kopecký 1986b), Mělnicka (Láníková, nepubl.), Litoměřicka a Lounska (Toman 1988a, A. Pyšek, nepubl.), Třebíčska (Horáková, nepubl., Láníková, nepubl.), Boskovice (Láníková, nepubl.), Brna a okolí (Grüll 1979b), Znojemska (Cigánek 1998), Břeclavska (Slavoňovský 1954) a Olomouce (Tlusták 1990).

Variabilita. Podle míry narušování a výskytu druhů pronikajících z okolní vegetace lze rozlišit následující varianty:

Varianta *Thymus pannonicus* (XCC02a) zahrnuje spíše rozvolněné porosty, kde se výrazně

uplatňují druhy suchých trávníků, např. *Eryngium campestre*, *Euphorbia cyparissias*, *Festuca rupicola*, *F. valesiaca*, *Galium verum*, *Salvia nemorosa* a *Thymus pannonicus*. Vyvíjejí se převážně na jižně orientovaných stráních a mezích, zpravidla s mírně narušovaným půdním povrchem.

Varianta *Artemisia vulgaris* (XCC02b) se vyznačuje zastoupením ruderalních druhů (např. *Artemisia vulgaris*, *Ballota nigra*, *Cirsium arvense*, *Lactuca serriola* a *Reseda lutea*) a některých lučních druhů (např. *Arrhenatherum elatius* a *Taraxacum* sect. *Ruderalia*). Porosty se vyvíjejí na různých ruderalizovaných stanovištích. Na silněji narušovaných místech se vyskytují i jednoleté nebo dvouleté ruderalní druhy (např. *Carduus acanthoides*, *Conyza canadensis*, *Echium vulgare* a *Picris hieracioides*) a druhy sešlapávaných půd (např. *Lolium perenne* a *Plantago major*).

Hospodářský význam a ohrožení. Na strmých svazích mohou porosty plnit protierozní funkci. Společenstvo není ohroženo, občas v něm však byly zaznamenány některé vzácné nebo ohrožené druhy, např. *Anchusa officinalis*, *Anthemis tinctoria*, *Artemisia pontica*, *Bothriochloa ischaemum*, *Crepis setosa*, *Erysimum odoratum*, *Festuca valesiaca*,

Lactuca perennis, *Marrubium peregrinum* a *Stipa capillata*.

■ **Summary.** This is thermophilous vegetation of dry habitats dominated by perennial grasses and broad-leaved herbs, most notably by the biennial to perennial *Falcaria vulgaris*. It occurs on disturbed sites between dirt roads and field margins in agricultural landscapes, on railway banks or in vineyards. Soils are loamy to clayey, often developed on loess and with a high calcium content. In the Czech Republic this community occurs in warm and dry lowland to colline areas.

XCC03

Convolvulo arvensis-Brometum inermis Eliáš 1979*

Ruderální vegetace
se svehem bezbranným

Tabulka 7, sloupec 3 (str. 270)

*Zpracovala D. Láníková

Orig. (Eliáš 1979a): *Convolvulo-Brometum inermis* (*Convolvulus arvensis*)

Syn.: *Bromo inermis-Eryngietum campestris* Westhoff et Schaminée in Westhoff 1996

Diagnostické druhy: ***Bromus inermis***

Konstantní druhy: *Achillea millefolium* agg. (převážně *A. collina*), ***Bromus inermis***, *Cirsium arvense*, *Convolvulus arvensis*, *Dactylis glomerata*, *Poa pratensis* s. l., *Urtica dioica*

Dominantní druhy: *Agrimonia eupatoria*, ***Bromus inermis***, *Galium boreale* subsp. *boreale*, *Inula salicina*, *Poa pratensis* s. l.; *Brachythecium rutabulum*, *Eurhynchium hians*

Formální definice: *Bromus inermis* pokr. > 50 % OR (*Bromus inermis* pokr. > 25 % AND skup. *Salvia nemorosa*)

Struktura a druhové složení. Společenstvo zahrnuje zapojené nebo mírně rozvolněné porosty s dominujícím svehem bezbranným (*Bromus inermis*). S vyšší stálostí jsou zastoupeny i další trávy (např. *Brachypodium pinnatum*, *Dactylis glomerata*, *Elytrigia repens*, *Festuca rupicola* a *Poa pratensis*)

Obr. 140. *Convolvulo arvensis-Brometum inermis*. Porost svehu bezbranného (*Bromus inermis*) u cesty na západním předměstí Brna. (D. Láníková 2007.)

Fig. 140. A stand of *Bromus inermis* on a road edge in the western suburbs of Brno, southern Moravia.

Tabulka 7. Synoptická tabulka asociací suchomilné ruderalní vegetace s dvouletými a vytrvalými druhy (třída *Artemisietea vulgaris*, část 2: *Convolvulo arvensis-Elytrigion repentis*, *Artemisio-Kochion prostratae* a *Arction lappae*).
Table 7. Synoptic table of the associations of xerophilous ruderal vegetation with biennial and perennial species (class *Artemisietea vulgaris*, part 2: *Convolvulo arvensis-Elytrigion repentis*, *Artemisio-Kochion prostratae* and *Arction lappae*).

- 1 – XCC01. *Convolvulo arvensis-Elytrigietum repentis*
2 – XCC02. *Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis*
3 – XCC03. *Convolvulo arvensis-Brometum inermis*
4 – XCC04. *Cardarietum drabae*
5 – XCD01. *Agropyro cristati-Kochietum prostratae*
6 – XCE01. *Urtico urentis-Chenopodietum boni-henrici*
7 – XCE02. *Arctietum lappae*
8 – XCE03. *Hyoscyamo nigri-Conietum maculati*
9 – XCE04. *Sambucetum ebuli*

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Počet snímků	135	28	20	40	3	74	83	21	30
Počet snímků s údaji o mechovém patře	29	9	15	3	3	8	20	3	8

Bylinné patro

Convolvulo arvensis-Elytrigietum repentis

<i>Elytrigia repens</i>	100	93	35	68	33	35	61	52	43
-------------------------	-----	----	----	----	----	----	----	----	----

Falcario vulgaris-Elytrigietum repentis

<i>Crepis setosa</i>	.	7	.	.	.	.	.	.	.
<i>Convolvulus arvensis</i>	33	75	60	60	.	14	20	48	23

Convolvulo arvensis-Brometum inermis

<i>Bromus inermis</i>	4	14	100	.	33	.	.	.	.
-----------------------	---	----	-----	---	----	---	---	---	---

Cardarietum drabae

<i>Cardaria draba</i>	6	25	.	100	.	1	2	10	.
-----------------------	---	----	---	-----	---	---	---	----	---

Agropyro cristati-Kochietum prostratae

<i>Salvia nemorosa</i>	4	4	5	.	100	.	.	.	.
<i>Kochia prostrata</i>	.	.	.	.	67	.	.	.	.
<i>Camelina microcarpa</i>	1	.	.	.	67	.	.	.	.
<i>Agropyron pectinatum</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Stipa capillata</i>	1	.	.	.	67	.	.	.	.

Urtico urentis-Chenopodietum boni-henrici

<i>Chenopodium bonus-henricus</i>	1	.	.	.	.	82	4	.	.
<i>Arctium minus</i>	5	.	.	.	.	31	12	5	.
<i>Leonurus cardiaca</i> s. l.	.	.	.	.	.	18	6	5	.
<i>Anthriscus sylvestris</i>	13	11	20	.	.	70	29	24	20

Arctietum lappae

<i>Arctium lappa</i>	2	.	.	3	.	7	51	14	10
<i>Artemisia vulgaris</i>	47	50	40	40	.	61	83	71	53

Hyoscyamo nigri-Conietum maculati

<i>Conium maculatum</i>	1	.	.	.	.	3	6	100	3
-------------------------	---	---	---	---	---	---	---	-----	---

Tabulka 7 (pokračování ze strany 270)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Sambucetum ebuli</i>									
<i>Sambucus ebulus</i>	.	.	.	.	.	.	.	.	100

Diagnostické druhy pro dvě a více asociací

<i>Falcaria vulgaris</i>	4	100	25	10	67	.	.	5	3
<i>Arctium tomentosum</i>	5	.	5	.	.	43	66	33	10
<i>Lamium album</i>	7	7	10	5	.	84	30	52	3
<i>Ballota nigra</i>	13	25	15	8	.	86	39	67	30

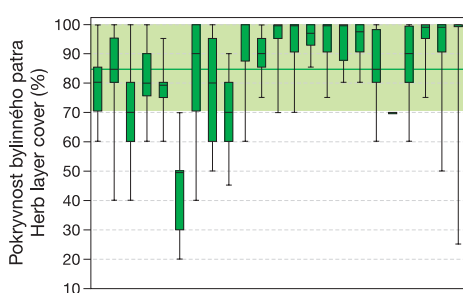
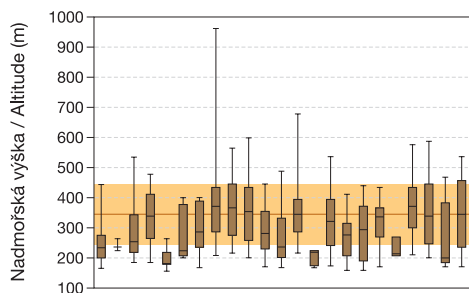
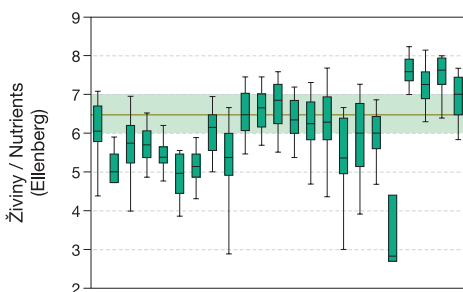
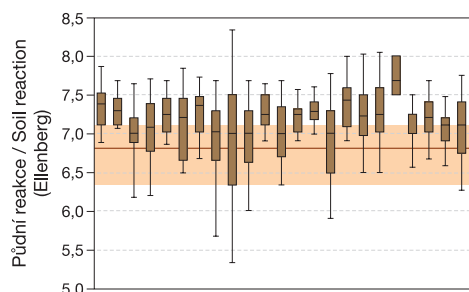
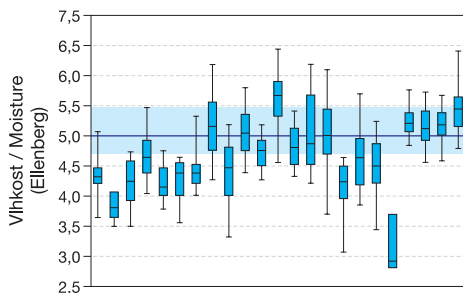
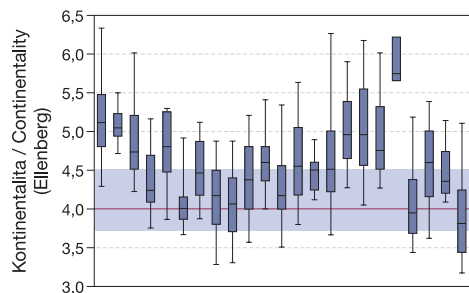
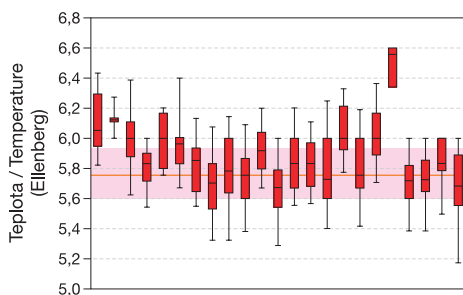
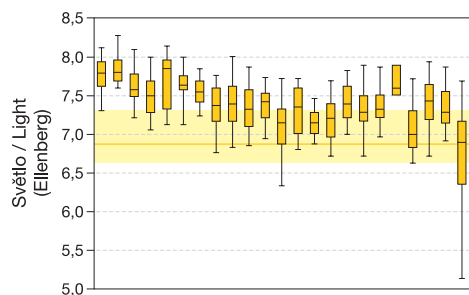
Ostatní druhy s vyšší frekvencí

<i>Urtica dioica</i>	30	11	55	10	.	86	70	81	77
<i>Taraxacum</i> sect. <i>Ruderalia</i>	39	21	25	35	.	53	46	29	10
<i>Dactylis glomerata</i>	32	50	45	28	.	39	33	33	20
<i>Cirsium arvense</i>	41	14	45	35	.	9	42	29	13
<i>Achillea millefolium</i> agg.	32	54	50	25	33	14	24	10	10
<i>Poa pratensis</i> s. l.	30	61	60	45	33	14	12	.	10
<i>Arrhenatherum elatius</i>	24	57	35	33	.	16	16	38	30
<i>Galium aparine</i>	21	11	20	15	.	15	22	52	40
<i>Tripleurospermum inodorum</i>	20	14	10	23	.	19	28	24	7
<i>Lolium perenne</i>	9	14	5	23	.	30	20	10	10
<i>Plantago major</i>	9	14	.	5	.	34	23	10	3
<i>Silene latifolia</i> subsp. <i>alba</i>	12	29	15	8	.	11	25	24	3
<i>Geum urbanum</i>	2	11	.	5	.	55	10	5	20
<i>Rumex obtusifolius</i>	15	.	.	.	.	31	18	24	3
<i>Poa trivialis</i>	15	.	.	8	.	32	13	5	10
<i>Heracleum sphondylium</i>	14	.	5	5	.	19	13	14	30
<i>Aegopodium podagraria</i>	7	.	.	.	.	30	17	10	23
<i>Chenopodium album</i> agg.	13	4	.	5	.	11	18	24	7
<i>Carduus acanthoides</i>	7	21	15	13	.	4	19	33	.
<i>Galium mollugo</i> agg.	18	7	30	5	.	3	8	5	10
<i>Lactuca serriola</i>	8	18	15	10	.	5	13	24	10
<i>Poa annua</i>	5	.	.	5	.	31	11	19	.
<i>Polygonum aviculare</i> agg.	8	.	.	5	.	24	16	.	3
<i>Glechoma hederacea</i> s. l.	8	.	10	.	.	19	10	33	10
<i>Plantago lanceolata</i>	5	11	5	15	.	23	10	5	3
<i>Potentilla anserina</i>	7	.	.	.	.	28	13	5	.
<i>Chelidonium majus</i>	2	4	.	3	.	26	11	10	.
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	6	7	.	30	.	5	6	10	.
<i>Hypericum perforatum</i>	10	14	15	.	33	.	5	.	10
<i>Descurainia sophia</i>	3	4	.	10	33	8	5	5	3
<i>Cichorium intybus</i>	4	21	.	3	.	.	10	.	3
<i>Malva neglecta</i>	.	.	.	8	.	20	2	5	.
<i>Lathyrus tuberosus</i>	4	25	10	.	33	.	.	.	.
<i>Securigera varia</i>	3	11	10	3	33	.	.	.	3
<i>Reseda lutea</i>	2	18	.	5	33	.	.	.	.
<i>Centaurea stoebe</i>	4	14	.	.	33	.	.	.	.
<i>Eryngium campestre</i>	1	18	.	.	67	.	.	.	.

Tabulka 7 (pokračování ze strany 271)

Sloupec číslo	1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Veronica arvensis</i>	1	.	5	5	33	1	1	.	.
<i>Bromus tectorum</i>	1	4	.	.	33	1	2	.	.
<i>Festuca valesiaca</i>	2	7	.	.	33	.	.	.	.
<i>Arenaria serpyllifolia</i> agg.	2	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Potentilla arenaria</i>	1	4	.	.	33	.	.	.	.
<i>Elytrigia intermedia</i>	.	11	.	.	33	.	.	.	.
<i>Silene otites</i> s. l.	1	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Bromus japonicus</i>	1	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Stipa pennata</i>	1	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Bromus erectus</i>	.	4	.	.	33	.	.	.	.
<i>Astragalus austriacus</i>	.	4	.	.	33	.	.	.	.
<i>Koeleria macrantha</i>	.	4	.	.	33	.	.	.	.
<i>Erysimum odoratum</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Alyssum alyssoides</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Muscari comosum</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Sisymbrium orientale</i> subsp. <i>orientale</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Taraxacum serotinum</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.
<i>Onobrychis arenaria</i>	.	.	.	.	33	.	.	.	.

Suchomilná ruderální vegetace s dvouletými a vytrvalými druhy (*Artemisietea vulgaris*)

XCA01 *Carduo-Onopordetum*
XCA02 *Salvio-Marrubietum*
XCA03 *Potentillo-Artemisietum absinthii*
XCB01 *Mellilotetum albo-officinalis*
XCB02 *Berteroetum incarcae*
XCB03 *Dauco-Crepidetum*
XCB04 *Dauco-Picridetum*
XCB05 *Poo-Tussilaginetum*
XCB06 *Poetium humil-compressae*
XCB07 *Tanacetum-Artemisietum*
XCB08 *Arenisio-Echinopsietum*
XCB09 *Rudbeckio-Solidaginetum*
XCB10 *Buniadetum orientalis*
XCB11 *Asclepiadetum syriacae*
XCC01 *Convolvulo-Elytigitum*
XCC02 *Falcario vulgaris-Elytigitum*
XCC03 *Convolvulo-Brometum inermis*
XCC04 *Cardarietum drabae*
XCD01 *Agropyro-Kochietum*
XCE00 *Chenopodietum boni-henrici*
XCE01 *Urtico-Chenopodietum*
XCE02 *Arctietum lappae*
XCE03 *Hyoscyamo-Conietum*
XCE04 *Sambucetum ebuli*

XCA01 *Carduo-Onopordetum*
XCA02 *Salvio-Marrubietum*
XCA03 *Potentillo-Artemisietum absinthii*
XCB01 *Mellilotetum albo-officinalis*
XCB02 *Berteroetum incarcae*
XCB03 *Dauco-Crepidetum*
XCB04 *Dauco-Picridetum*
XCB05 *Poo-Tussilaginetum*
XCB06 *Poetium humil-compressae*
XCB07 *Tanacetum-Artemisietum*
XCB08 *Arenisio-Echinopsietum*
XCB09 *Rudbeckio-Solidaginetum*
XCB10 *Buniadetum orientalis*
XCB11 *Asclepiadetum syriacae*
XCC01 *Convolvulo-Elytigitum*
XCC02 *Falcario vulgaris-Elytigitum*
XCC03 *Convolvulo-Brometum inermis*
XCC04 *Cardarietum drabae*
XCD01 *Agropyro-Kochietum*
XCE00 *Chenopodietum boni-henrici*
XCE01 *Urtico-Chenopodietum*
XCE02 *Arctietum lappae*
XCE03 *Hyoscyamo-Conietum*
XCE04 *Sambucetum ebuli*